

ПЕРЕДПЛАТА

на „Буковину“ виносить
на цілий рік 10 зр. — кр.
на чверть року 2 „ 50 „
місячно 1 „ — „
для заграниці 20 рублів або
40 франків.
Поодинокі числа по 6 кр.
в бюрі газет Л. Горовіца в
Чернівцях, ул. головна ч. 17.

БУКОВИНА

ВИХОДИТЬ

щодня крім неділь і ру-
ських свят о год. 5. по пол.
Редакция і Адміністрация
„Буковини“ находить ся в
Чернівцях (ул. Петровича
ч. 2.)
Оголошення приймає ся за
оплатою 6 кр. від стрічки;
а в „Надїєславім“ по 10 кр.
від стрічки.

Зміна системи.*)

III.

Читаємо далше в „Правді“ :

Задля баламутства, внесеного до рускої справи москвофілами, як і задля політичної блуканини п. Романчука по манівцях консолідації, закаламучено нашу справу, що й так не була ще зовсім ясна і зрозуміла правительству й Полякам, а неприхильним користному їй полагожденю чинникам послужило се лише вигідним приводом, поступати з Русинами в багатьох випадках давною дорогою, до якої від десятків літ навикли деякі органи.

Отже коли п. Романчук жалкує, що система супроти Русинів не змінила ся, то нехай велику частину вини за се прийме на себе і свою політичну блуканину. Він же-ж сам ще в 1892 р. признавав, що правительтво почало змінювати неприхильну супроти Русинів систему, коли ще ледво деякі позначки сеї зміни стали проявляти ся.

„Се був початок нової політики супроти Русинів“, писав в січні 1892 р. віденьський кореспондент „Дѣла“ (очевидно сам п. Романчук), „завдаток нам даний, а ми не перестанемо добивати ся всіх тих прав, які конетитуция аветрійска призна-

ла всім народам держави. Осягнене тих прав і відповідного нашому народному достойнству становища в державі — буде залежати найбільш від розважного, консеквентного і діяльного поступованя цілої рускої суспільности, а передовсім руских послів.“

Нехай же-ж п. Романчук з рукою на серці скаже, чи справді поступоване руских послів а іменно его і п. Телішевского було розважне і консеквентне? (Нагадуємо тут також добре відому брошуру п. Телішевского, видану п. Павликом з кінцем 1891 р. „Розмова п. Т-го з Турчаньским Русином“). Нехай і „Дѣло“, що хоче бути речником рускої суспільности, відповість, чи воно поступало розважно і консеквентно? Нехай сама редакция завдасть собі стільки труду і перегляне всякі статі в „Дѣлѣ“ від „нової ери“ аж доси, а сама певно своїм очам не повірить, що безнастанно робила такі заячі скоки. А коли редакция переведе сама над собою огляд своєї роботи політичної, то нехай також ударить ся в груди і з смиренням та сокрушеним серцем прийме велику частину вини за малі успіхи або й невдачі в рускій народній політиці за останнє шестиліття. І п. Романчук і „Дѣло“ та его навіть найгорячіші прихильники бачать добре, що своїм поступованем загнали ся в безвихідні сутичі, що треба ниншою дорогою

іти. Однак засліплене не дозволяє їм провидіти, паморока, що закрила їм очи, не дає їм побачити прямого шляху, з якого збили ся, та й пиха, в яку вони збили ся, заманюючи самих себе, що нібито весь нарід руский стоїть за ними і їх політикою, не дозволяє їм признати ся до сеї блуканини. Се річ певно прикра, але конечна, коли розходить ся о добро рускої справи, о дальший, успішнійший розвиток руского народу в Аветрії. Признане вини се половина поправи. А признати ся повинні і п. Романчук і „Дѣло“, що збратавши ся з москвофілами, запропастили нашу добру справу.

Були вправді lucida intervalla і у п. Романчука і в редакції „Дѣла“, коли вони признавали, що москвофіли се вороги рускої справи, що вони спиняють розвиток руского народу. Так н. пр. на зборах „Народної Ради“ у Львові 3-го мая 1894 р. п. Романчук яко голова того-ж товариства виразно признав, що „частина старорускої партії ділає деструктивно і заняла неможливе становище, спиняючи розвиток справи рускої“, що „в загальних руских інституциях (се вже спеціальній термін п. Романчука для означеня Гол. рус. Матиці, Ставропигійского Інститута, і Народного Дому) існує давнє ворогованє. Се своєю дорогою не спиняло п. Романчука робити „довірочні“ збори з Марковом et

*) Гл. чч. 147 і 148. Буковини.

44)

Ц А Р І В Н А.

Оповіданє

Ольги Ксобилянської.

(Дальше).

Она урвала, розсміявшись якимсь цуетим, зловіщим сьміхом і встала.

„Іду далі“, сказала, „треба ще піти в місто та купити дечого, а відтак хочу ще нині піти до театру, бо далі-далі перестануть і грати.“

Оряди підіте ся живо. „Маєте вже білет?“

„Білет? Ні, ми маємо льожу.“

„Шкода, я хотів вам чим небудь прислужити ся.“ І Оряди ніби посумнів.

Она усміхнула ся і вдарила его свавільно коралями по плечах.

„З вас великий фарисей!“ сказала. „Вирочім коли хочете мені прислужити ся, то ходіть зо мною до міста, і допоможіть нести коронки, бонбони і вахляр. Взагалі дозволяю вам, коли будете чемно поводити ся, відвідувати мене: розуміє ся“, додала іронічно, побачивши на моїм лиці здивованє, „що аж тоді, коли мій муж поверне. Приведіть і кількох дотепних товаришів з собою, мій муж грає дуже радо в шахи, а й я не нудилась би так.“

Він склонив ся перед нею глибоко і заявив з сияючими очима, що буде старати ся, вчинити ей волю, і що і він грає дуже радо в шахи.

Так? То може він навчить ей сеї гри, бо в

ей мужа нема терпеливості і він любить лиш з готовици грачами грати...

Він склонив ся у-друге а она, звинувни ся мов та гладонья гадина, та зібравши одною рукою елегантско довшенний шлеп, подала другу руку Оксані на прощанє, а мені надставила з неказано граціозним рухом голови уста до поцілунку.

Я чогось змішала ся, спаленїла, а відтак приступивши до неї, поцілувала ей.

Відтак пішла.

Попрацавши ся з нами з поспіхом, пішов і він, заявивши, що має в місті також якусь справу до полагожденя.

Я стояла ще на тім самім місци, на котрім цілувала ся з Румункою і холодила долонями лице, що палало в мене мов від огню. Оксана квапила ся докінчити якусь квітку і зігнувши ся над гафтом майже в двое, не бачила гіркого усміху, що грав біля моїх уст...

„І що-ж Наталонько?“ питала спокійним голосом, не відводячи очий від роботи.

„Нічо“.

„Она не дурна“.

„Ні, але й не розумна!“

„Ну, так“.

„Але за те яка-ж гарна і принадна“.

„Так, але й другі суть гарні і принадні, а она яка-ж неінтелігентна!“

Я мовчала.

„Хоть те, що говорила про фіялки, правда.“

„Правда, Оксано, але й она не ступає тою дорогою, що веде до щастя.“

Молода жінка підвела очи і поглянула спокійно на мене.

„Котра дорога веде до щастя?“ спитала.

Я здвигнула плечима: „Того не знаю! Але прецінь мусить якась дорога вести до щастя: дорога любови“ додала я насмішливо.

„Думаєте? може...“

Трохи згодом і понурившись знов у гафт додала: „Они підуть також дорогою „любови“. Ви завважали, як они відразу порозуміли ся?“

„Ах так!“ відповіла я: „але він прецінь не може ей поважати!“

„О, мужчини люблять і без поважання; вирочім она й не жадає чого иншого як „любови“. По що цілувала ся она з вами? Я була би ей трутила від вас. Ходіть сюди, нехай зберу поцілуем назад те трійло, що она зложила своїм фарисейским поцілуем на ваші чисті уста, і не давайте ся їй ніколи цілувати!“

Я схилила ся у-друге і наші уста злучили ся довгим щирим поцілуем. „Тепер був би... була би пані Марко з мене задоволена“, прошептала більше до себе, а відтак сказала в голос: „Ви не замітили, як она стріляла за вами очима і за ним, чи він споглядає зчаста на вас? Але і він, Наталко, і він не подобає ся мені.“

„Чому?“ спитала я зтиха.

„Я вже знаю, чому.“

„Що він був повинен остати ся?“ говорила я несміливо.

comp. у Львові, а з Щавинським et cons. у Відні, бо така взагалі баламутна і неконсеквентна вся політика его. Але-ж було доволі часу, по всіх заходах консолідаційних з москвофілами впевнити ся, що хоч вони нібито пригорнули до свого серця блудного і розкаяного п. Романчука і прихильників тої політики пп. Нагірного, Белея, Олесницького, Городецького, Струсевича і т. ин., а все-ж таки ні одного з тих москвофіли не прийняли і не приймуть до „загальних руских інституцій“, в котрих кількох Русинів-народовців прийнятих за давніших часів засуджені на майоризацію і вимерте, бо там не дістане ся ніякий найбільш опозиційний народовець, найгорячіший прихильник Маркова і Щавинського. Всі ті панове опозиційно-консолідаційні могли впевнити ся наглядно і виразно, що москвофіли під командою шефа генерального штабу Б. А. Дідицького і его загоностих ад'ютантів уважають наших опозиційників тараном до розбивання Русинів-народовців, що вважають їх „холопами“ своїми, а не допускають їх ніде до своїх „загальних руских інституцій“, бо вони ще за мало скацали, ще не зовсім „благонадежні“, отже їй не достойні засідати з ними в сих твердях москвофільства.

Наспіла отже крайня пора визволити ся з сего москвофільського ярма, скинути полуди з очей і глянути на нашу справу своїми очима, а не скрізь окуляри Маркова і „Галичаніна“, а се не тільки тому, що нас правительством перед такою спілкою остерігало в 1890 р. і від того зробило залежною своєю поміч для розвитку рускої народности в Австрії. Ми повинні рішучо виречи ся всякої спілки і всяких компромісів і „делок“ з москвофілами за сядничо, бо ми бачимо на кождім кроці нашої народної роботи, що москвофіли завзяті вороги розвитку руского народу (от хочби найновіша подія в Чернихівцях, де о. Курдидик з ненависти до рускої народної мови і фонетичної правописи допоміг завести польський язик урядовий в рускій школі). — Ми повинні виречи ся всякої

спілки з москвофілами, бо вони вносять деморалізацію і гниль в руску суспільність, учать її маловажати руску мову, рускі школи, руске урядоване, бо волять, щоб все було польске, як має бути руске народне. Ми повинні виречи ся рішучо сеї спілки, бо москвофіли спиняють всяку нашу органічну роботу і всюди як рак точать наш організм. Пок. Даміян Гладілович сказав по проголошенню декларації п. Романчука в соїмі 1890 р. сеї вельми важкі слова: „Коли-б ми тепер нічого більше сям способом не осягнули, лише се, що зірвали з кацапами, то се вже величезний успіх, бо тепер будемо самі на себе працювати.“

Одначе досьвід недовгим протягом часу показав, що п. Романчук і занадто звязаний давними відносинами з кацапами і не доріє до такої ролі трудної. Він не вельмі взнеси ся на ширше становище і обняти ширшим овидом руску справу а глядів на неї по рутенськи. Wir brauchen nichts zu thun, die Regierung wird selbst für uns sorgen. Що він так розумів політику, названої „Дьлом“ „нової ери“ — стверджує найкраще недавня естатя в „Дьль“, що нібито чудотворним ліком для рускої справи єсть „зміна системи“ (а се має зробити правительством розпорядженнями) „а решта скорше чи пізніше сама прийде.“ Так поучував п. Романчук руску суспільність кілька літ і піддержував її в бездіяльності, а коли правительством того або сего не зробило, тоді невдоволене і опозиція!

НОВИНКИ.

Чернівці, дня 31-го липня 1896.

3 причини завіршого православного съвѣта съв. Ліпї сльдуєче число „Буковини“ вийде в понеділок.

Радниками двору іменовані директори руху державних залізниць у Львові, Альфред Дейма, в Станіславові Людвиг Вербіцький і в Кракові Віктор Колосварі.

Вписи до всіх класе женської семінарії учительської і на курс фребльвезий у Львові, до чотирох класе польської і рускої школи вправ та до фребльвезкого огородія при тій-же семінарії, будуть відбувати ся в днях 29, 30 і 31 серпня с. р. від години 9-ої до 12-ої перед полуднем.

Про буковинський красвий сойм писала одна віденьська часопись, а за нею иньші, що сойм буде небавом розвязаний. Ми заперечили тій вістї рішучо, а тепер потверджує ся наше заперечене. Fremdenblatt пише іменно, що при кінці серпня до половини вересня відбудуть ся вибори до розвязаних вже цісарским патентом соймів в Горішній Австрії, Стырїї, Каринтії і Шлезку. „Розвязане вишних соймів, а то Долішної Австрії, Сольногороду, Форарльбергу і Морави наступить пізніше.“ Як бачимо, про Буковину не згадує ся і то цілком природно, бо законний час нарад буковинського сойму ще не змінує і правительством не має причини розвязувати наш сойм. Тим сазням упадають всякі комбінації, які дехто з нагоди тої фальшивої поголки почав укладати.

Знов розвязане громадської ради. До двох случаїв, про які ми в недавнім часі доносили, прилучуємо ще і третій: галицке намістництво розвязало громадську раду в Новім Торзі задля несовістної господарки, особливо жидів-членів тої ради, і поручило управу громади комісареві Шлеглеви з Бялої.

З бразилійського раю. Львівський адвокат Русин др. Кость Левіцький мав свого часу клієнта Дмитра Дзендровського з Демидова коло Бібрки, за котрого помічю і порадою вибрало ся багато людей до Бразилії, а вінци і він сам туди забрав ся. Дня 11-го с. м. одержав др. Кость Левіцький від того Дзендровського лист з Курітиби такого змісту: „Доношу відомість, що з причини наших галицких панів мусівем спродати свій власний ґрунт і утікати за велике море із своєх женів і 6 моїх дітїй. Дня 27-го квітня виїхалиємо з Марцелї (= Марсїлії) на великий океан дуже великим кораблем, на котрим містїло ся 3.000 осіб окрім корабельної еслужби. Галичан було 98 родин, а решта Угри, Хорвати і Італїани. Така тіснота була на кораблі, що не було де того нещасливого менажу з'їсти. Колиємо приїхали до Курітиби, то всі Галичани перебули в бараках через два дні і поїхали на колонію до Пантітросу, а я ся лишив в Курітибі. Я ся переконав, що наші Русини у Львові не є нашим людям ворогами, але ліпше як рідними батьками: а наші Галичани не хотять їм вірити і мають їх за ворогів і за того марно гинуть і відїздять на посьміховиско межі чужї пани і будуть далї виїздити, бо жадним листам

„О, ні, не з тої одної причини, але так взагалї. По перше: Чого прийшов до вас тепер, коли ніби погорджував вами, а що найменше старав ся вас переконати, що ви ему байдужі? Чому не відвідував вас, коли жила ще Марко? Те, що був на похороні, иньша річ, хоть був би ліпше зробив, коли би був не прийшов. Менї видить ся, що явив ся тоді з цікавости: з якої? То вже моя тайна, чи властиво комбінація. О, він стратив вже той змисел чистоти, котрий дувив вас давно. Ах, Наталочко!“ додала журливо „я журю ся тим, що ви его любите!“

„Я не люблю его, Оксано!“ відповіла я певним голосом.

„Не любите?“ повторила она і дивила ся питаючим поглядом на мене. „Я вам не вірю, бо ви дивна натура. Вживши ся цілою душею в его істоту, любите его хоть не так, як давно, але любите фантазією; плекаете фантазією то чувство“.

„Ні, Оксано!“

„Ні? Се було би гарно, тим гарніше, що він вашої любови не гідний, і оно було би ліпше для вас, однак признайте ся, що він впливає на вас своєю істотою!“

Я здвигнула згорда плечима.

„Ну, так, до сего я признаю ся. Він впливає на мене, так як якась музична штука, котрою чоловік раз упивав ся; а відтак по якійсь часі чує еї знов. Другий раз не робить она на него то само вражїне, але зворушує таки в нїм деякі струни; она-ж ему така знакома! Ах, Оксано, він дитина тої самої нації, що й я!“

Она усміхнула ся смутно і сказала півголосом: „А я би хотїла, Наталочко, щоби ви любили кого иньшого.“

Кого? — я не питала. Спаленївши сильно при еї словах, я відвернула ся від неї і мовчала. В менї забило ся серце, неначе-б мене зловив хто на лихим учинку. Я знала, що она мала на думці Марка; але я не могла о нїм з нею говорити. Менї здавало ся все, що коли говорить з мною про него, старає ся зазірнути в мою душу, щоби відтак донести о стані еї ему. А того я не хотїла. Ні, ні зацо в еьвітї нехай не дізнаєть ся він, що любити любила я властиво его, що з довірем звертала ся душа моя лиш до него, але що я берегла ту тайну в глибині серця і о ній не сьмів ніхто дізнати ся. Ах, я була дитина, коли думала, що его розгнівало мое знаомство з Орядином! Що се могло его обходити? Непоборима сила тягнула мене до него, до спокійного, до вірного, до „аристократа духа“ і я відчувала, що в пожитю з таким чоловіком можна відискати душевний супокій і пізнати те, що зве ся щастем, а він відохнув мене і тепер осталає я мов без весла в човні...

Орядин?

В мене зморщили ся мимоволї грізно брови і я зітхнула. Він—то пісня того люду і я все буду оживляти ся при еї звуках, буду або радувати ся або тонути в слезах, а Марко... ні, над ним спинати ся думками не слїд. Ах, яке-ж щасте, що між нами лежить море!...

Я не помиляла ся; Оксана писала до него,

она зрадила ся раз сама з тим передо мною, але се не поможе ему нічо. Нехай пише ему, що я люблю Орядина, серце его нехай кровавить ся як мое, щось таке бодай пригадає людині, що она живе...

„Так, так, Наталко!“ говорила Оксана далї, коли я не відзивала ся до неї, потокувши в думках. „Я би хотїла, щоби ви любили кого иньшого, а Орядина викинули з серця. З ним не були би ви щасливі. А прогос“, додала нараз живїше, „панї Марко знала про ваші колишні відносини до него?“

„Знала, Оксано, або що?“

Она усміхнула ся.

„Чи вам не приходило ніколи на думку, як она ті відносини розумїла?“

„Розумїла їх так, як я“, відповіла я, зчудована тим питанням, „а то, що ми розійшли ся ворожо і що перед кождим з нас лежить иньший шлях, кінці котрих не зїйдуть ся мабуть ніколи!“

Она розсміяла ся тихо.

„Ви помиляєте ся, любко“, відказала хитро. „Она була майже переконана, що з вас і Орядина вийде пара, і она не мовчала об тїм, Наталко!“

„Кому говорила о тїм?“ спитала я з нетаєним страхом і в менї наче дух заперло... Ах, я вже відгадувала все...

„Свому синові говорила о тїм...“

„А він повірив?“

„Спершу не вірив, але тепер вірить.“

